

IV. ГОСТ

ПРОФ. Д.Ф.Н. ЦОЧО БОЯДЖИЕВ – ДОАЙЕН НА БЪЛГАРСКАТА ШКОЛА ПО ФИЛОСОФСКА МЕДИЕВИСТИКА – НА 50 ГОДИНИ

На 50 години доайен на школа...и то в областта на хуманитаристиката! Някакво обяснение можем да потърсим в приложената библиографска справка. Можем, разбира се, да се позовем и на щрихи от творческата биография на проф. Ц. Бояджиев, но едва ли в тази кратка юбилейна бележка можем да стигнем до отговора на въпроса, защо и как неговата работа в областта на философската медиевистика изигра ролята на фермент споил една интелектуална общност, която не порсто се самоопределя, но и се определя от европейските и партньори като "българска школа по философска медиевистика".

Проф. дфн Цочо Бояджиев е роден на 25.09.1951 г. в гр. Троян. Завършва езикова гимназия в гр. Ловеч и следва философия в СУ "Св. Климент Охридски". След дипломирането си (1976) печели аспирантура в катедрата по "История на философията". С дисертационния си труд ("*Неписаното учение*" на Платон, изд. Наука и изкуство, С., 1984 г., 207 с.) влиза в числото на водещите за Централна и Източна Европа изследователи в областта на модерното платонознание. Специализира в Германия като хумболтов стипендиант. Изследванията върху античната философска култура го изправят пред проблемите и на философската медиевистика. След 1983 г. творческите му усилия почти изцяло са насочени към Средновековието. През 1991 г. защитава дисертация на тема – *Ренесансът на XII век: природата и човекът* (Унив. изд., С., 1991 г., 208 с.) и получава научната степен "доктор на философските науки". Още следващата година, на 41 годишна възраст, е избран за "професор по история на философията".

Търкалят се години, през които често му се налага да прави почти всичко сам – преводи, коментари, интерпретации в пряк досег с утвърдени школи и имена в диалогичното поле на европейската медиевистична традиция, анонсирането на нови теми и автори... постепенно провокираният интерес надмогва обичайното любопитство на аудиторията, професионализира се, ангажира в една неформална общност все повече съмишленици измежду специалистите в областта на философията, класическата филология, културологията. Всеки от съработниците на проф. Ц. Бояджиев (доц. дфн Г. Каприев, доц. д-р К. Янакиев, доц. д-р Олег Георгиев, доц. д-р Иван Христов, ст.н.с. Л. Денкова и др.) с индивидуалния си почерк нюансира парадигмалното ядро на школата – привидно парадоксалното твърдение, че интересът им е насочен не към живото, а към мъртвото в средновековната философия, което гарантира разчитането на средновековната култура

в собствената ѝ мяра и специфика и на второ място стремежът им към “опосредяващо превеждане” между двете големи културни сфери в средновековна християнска Европа – латинския Запад и ортодоксалния Изток.

Проф. Ц. Бояджиев е първият българин член на Международното общество за изследване на средновековната философия (S.I.E.P.M.). От 1996 г. е включен в четиричленния борд на авторитетната монографична поредица “Studien und Texte zur Geistesgeschichte des Mittelalters” на издателство Brill (Лайден-Бостън-Кьолн). Избран е за член на Европейската академия на науките и изкуствата (Виена). Благодарение на положените от него и доц. дфн Г. Каприев усилия, на България беше поверено организирането и провеждането на годишната конференция на S.I.E.P.M през 1999 г. на тема “Рецепцията на Дионисий през Средновековието”. На 19.12.2000 г. бе учреден и Институт по средновековна философия и култура с директор проф. дфн Цочо Бояджиев. Институтът осъществява изследователски програми със сродни центрове към университетите в Кьолн, Берлин, Вюрцбург, Бохум, Лувен, Лувен-ла-Ньов, Бостън, Нотр Дам, Петербург, Порто, Патра и др. Понастоящем практически всички изследователи от школата са членове на S.I.E.P.M, а доц. дфн Г. Каприев е избран за вицепрезидент на комисията “Византийска философия”. Днес България, в която допреди 17 години философско-медиевистичните изследвания се брояха на пръстите на едната ръка, има своя призната в Европа “домородна” школа. Първ своя професионален избор прави проф. Ц.Бояджиев и не само по ред, но и по задлуги нему се пада почетното право да бъде доайен на българската школа по философска медиевистика.

Бъди здрав, Цоче! За много години и Бог да благославя пътя ти!

А. С.

БИБЛИОГРАФИЯ

Монографии, статии, студии

1. Проблемата за Единното в “Парменид” и “неписаните учения” на Платон. Философска мисъл, бр. 7, 1979, 115 - 120.
2. Панеций и платонизацията на стоицизма. Философска мисъл, бр. 8, 1980, 81 - 90.
3. Лекциите “За благото” и езотерическата философия на Платон. Философска мисъл, бр. 7, 1981, 13 - 22.
4. Über die Möglichkeit, Platons ontologisches System monistisch zu deuten. In: Sprache und Ontologie. Akten des 6. Internationalen Wittgenstein-Symposium, Wien 1982, S. 68 - 70.

5. Платоновият диалог и елиниската словесност. *Философска мисъл*, бр. 8, 1982, 8 - 18.
6. Бояджиев, Цочо и Пепка Бояджиева. Социалното самоутвърждаване на ранногръцката философия. *Философска мисъл*, бр. 9, 1983, 49 - 59.
7. *Über eine Rezeption der atomistischen Physik im Mittelalter: Guillaume de Conches.* In: *Proceedings of the First International Congress on Democritus*, vol. 2, Xanthi 1984, p. 305-313.
8. "Чуждата земя" като конструктивен елемент на средновековната култура. Социологически преглед: извънреден брой: Международна младежка научна конференция "Маркс и проблемът за всекидневието", 1984, 51 - 56.
9. "Неписаното учение" на Платон, София, Наука и изкуство, 1984, 207 с.
10. Хомо виатор. (В: Пиер Абелар, Избрани съчинения. София, Наука и изкуство, 1985, 7 – 55).
11. За „Животът на философите“. (В: Диоген Лаерций, Животът на философите, София, Народна култура, 1985, 7 – 14).
12. Сократическите съчинения на Ксенофонт. (В: Ксенофонт, Сократически съчинения. София, Народна култура, 1985, 5 - 15).
13. Социокултурният контекст на идеята за времето. (В: Попов, З., Бояджиев, Ц. Идеята за времето: Антология. София, Наука и изкуство, 1985, 7 – 17).
14. Бояджиев, Цочо и др. Социалната представа за учения. София, Наука и изкуство, 1987, 177 с.
15. Философията като терапия: Рецензия за Л. А. Сенека, Избрани диалози. АБВ бр. 28, 1987.
16. Опит върху средновековната еротика. Социологически преглед (извънреден брой: Младежка научна конференция Гьолечица'86), 1987.
17. Античната философия като феномен на културата: Цикъл лекции. Родна реч, кн. 1 - 10, 1988.
18. Съдбата-случаят-чудото: три "натуралистични" теми във философията на Шартърската школа. *Философска мисъл*, бр. 3, 1989, 60 - 75.
19. "Ренесансът на XII век" и школата в Шартр. (В: Пет средновековни философски трактата, София, Наука и изкуство, 1989, 7 - 45).
20. Студии върху средновековния хуманизъм. Университетско издателство, София, 1988, 146 с.
21. *Une Jerusalem de l'esprit*, *Lettre internationale*, Nr.23, hiver 1989/1990, p. 17 - 19.

22. Античната философия като феномен на културата. София, Критика и хуманизъм, 1990, с. 199.
23. Платоновата диалектическа онтология. (В: Платон, Диалози, т. 4, София, Наука и изкуство, 1990, 7 - 38).
24. Какво е живо и какво е мъртво в античната философия. Прочее 1, 1990, 39 - 48.
25. Сократовите беседи и модерният диалог. Философски преглед, бр. 2, 1991, 38 - 57.
26. Диалогичният принцип на историко-културното изследване. Съвременник, бр. 3, 1991, 470 - 479.
27. Ренесансът на XII век: природата и човекът. София, Университетско издателство, 1991, с. 208.
28. Наблюдения върху Платоновото понятие за истината. Философска мисъл, бр. 1, 1991, 29 - 39.
29. Studium parisiense, Lettre internationale, Nr.27 (inverno), 1991, p. 67 - 70.
30. Ерос като кръговрат на духа. (В: Марсилио Фичино, Коментар върху Платония "Пир", за любовта. София, ГАЛ - ИКО, 1992, 5 - 18).
31. Августин и Декарт. Размишления върху основанията на модерната култура. София, Университетско издателство, 1992, 119 с.
32. Der menschliche Körper und seine Lebenskräfte in der Ideenwelt des Mittelalters. Ein Versuch über die mittelalterliche Erotik. In: Mensch und Natur im Mittelalter. Hrsg. von A. Zimmermann (Miscellanea Mediaevalia, Bd. 21/2), Berlin - New York, Walter de Gruyter, 1992, S. 795 - 814.
33. Die Naturwissenschaft als Metaphysik der Natur bei Wilhelm von Conches. In: Scientia und ars im Hoch- und Spätmittelalter. Hrsg. von A. Zimmermann (Miscellanea Mediaevalia, Bd. 22), Berlin - New York, Walter de Gruyter, 1994, S. 369 - 380.
34. Философия на европейското Средновековие. София, Минерва, 1994, 184 с.
35. Античната философия като феномен на келтерата. /Ново издание/ София, Любомъдрие, 1994, 143 с.
36. Ескиз върху средновековния индивидуализъм. Lettre internationale 8, 1995, 14 - 16.
37. Свети Тома от Аквино и средновековната визия за човека (В: Тома от Аквино, За човека, София, ЛИК, 1995, 179 - 201).
38. Мълчанието и гласовете на нощта. Архив за средновековна философия и култура, св. 2, 1995, 165 - 192.

39. Майстер Екхарт или за мъжеството на разума (В: Майстер, Е, Проповеди и трактати. София, Университетско издателство, 1995, 5 - 27).
40. Die frühgriechische Philosophie als Phänomen der Kultur. Würzburg, Königshausen & Neumann, 1995, 216 S.
41. Die Marginalisierung als principium individuationis des mittelalterlichen Menschen – am Beispiel Abalards. In: Individuum und Individualität im Mittelalter. Hrsg. von Jan A. Aertsen und A. Speer (Miscellanea Mediaevalia, Bd. 24), Berlin – New York, Walter de Gruyter, 1996, S. 111 - 123.
42. Проблемът за светлината в коментара на свети Тома от Аквино към “За божествените имена” на Дионисий Псевдо-Ареопагит (Das Lichtproblem im Kommentar des heiligen Thomas von Aquin zu Dionysius De divinis nominibus). Архив за средновековна философия и култура, св. 3, 1996, с. 54 - 66, 198 - 210.
43. Две университетски лекции: Михаил Псел и византийският хуманизъм на XI век. Паламитските спорове, Велико Търново, 1997, 95 с.
44. Августин и проблемът за времето: Разсъждение върху единадесета книга на „Изповеди“, Пловдив, 1997, 14 с.
45. Средновековният апокалиптизъм и митът за хилядната година. Литература 16, 1997, 3 - 8.
46. Studiositas и curiositas у свети Тома от Аквино. Архив за средновековна философия и култура, св. 4, 1997, с. 168 - 172.
47. Кръговрат на духа. София, ЛИК, 1998, 212 с.
48. Loca nocturna – Orte der Nacht. In: Raum und Raumvorstellungen im Mittelalter, Hrsg. von Jan A. Aertsen und A. Speer (Miscellanea Mediaevalia, Bd. 25), Berlin – New York 1998, S. 439 - 451.
49. Wozu mittelalterliche Philosophie? In: Was ist Philosophie im Mittelalter?, Hrsg. von Jan A. Aertes und A. Speer (Miscellanea Mediaevalia, Bd. 26), Berlin – New York 1998, S. 30 - 37.
50. Die Nacht im Mittelalter. Vier Vorlesungen. In: Überleben. Köln, Ein Auswahl von Texten bulgarischer Autoren. Hrsg. von A. Andreev. Deutsche Welle, 1999, 76-89.
51. Gregorios Akindynos als Ausleger des Dionysios Pseudo-Areopagita. In: Die Dionysios- Rezeption in Mittelalter. Internationales Kolloquium in Sofia vom 8. Bis 11. April 1999 unter der Schirmherrschaft der S.I.E.P.M. Hrsg. von Tz. Boiadjev, G. Kapriev und A. Speer. Turnhout, 2000, S. 105 -122.
52. Нощта през Средновековието, София, 2000, 635 с.

Преводи

А. От старогръцки

1. Testimonia Platonica. (В: "Неписаното учение" на Платон. София, Наука и изкуство, 1984, 41 – 93).
2. Аристотел. Физика, IV 10, 217 b 29 – 224 a 2 (В: Попов, З., Бояджиев, Ц., Идеята за времето: Антология. София, Наука и изкуство, 1985, 32 - 42).
3. Секст Емпирик. Против учените, X 169 - 247, Пак там, 43 - 53.
4. Плотин, Енеади, III 7, Пак там, 54 - 70.
5. Плотин, Енеади, I 1 и I 7 л (В: Антология по етика, Част 1. София, Наука и изкуство, 1987, 109 – 117).
6. Платон, Парменид. (В: Платон, Диалози, Т. 4. София, Наука и изкуство, 1990, 41 – 113).
7. Псевдо-Дионисий Ареопагит. Мистическото богословие. Философски преглед, бр. 3, 1991, 46 - 50 (също в: Средновековни философи. /съставители Цочо Бояджиев и Георги Каприев/. София, Университетско издателство, 1994, с. 83 - 87).
8. Плотин, Енеади, книга първа. София, Софи-Р, 1996.
9. Плотин, Енеади, книга втора. София, Софи-Р, 1996.
10. Плотин, Енеади, книга пета. София, Софи-Р, 1997.
11. Кидонис, Д. За презрението към смъртта. Архив за средновековна философия и култура, св. 7, 2001.

Б. От латински

1. Абелар, П. История на Абеларовите нещастия. (В: Абелар, П., Избрани съчинения, София, Наука и изкуство, 1986, 59 - 105).
2. Бояджиев, Цочо и Петя Стоянова. Теология за схолярите, Пак там, 109 - 276.
3. Бояджиев, Цочо и Зорка Попова. Етика или Познай себе си, Пак там, 327 - 399.
4. Гийом от Конш. Глоси към Платон: Трактат за световната душа, Трактат за първата материя. (В: Студии върху средновековния хуманизъм. София, Университетско издателство, 1988, 111 - 147 (също в: Средновековни философи, с. 305 - 342).
5. Тиери от Шартр. За деянията в шестте дни. (В: Пет средновековни философски трактата, София, Наука и изкуство, 1989, 201 - 223).
6. Бонавентура. Пътеводител на ума към Бога: За въвеждането на изкуствата към теологията. София, Критика и хуманизъм, 1991 (също в: Средновековни философи, с. 343-387).
7. Хонорий Августодунски. Светилник. София, Критика и хуманизъм, 1992.
8. Тома от Аквино. За съществуването и същността: За вечността на света. София, Критика и хуманизъм, 1992 (също в: Средновековни философи, с. 400 - 430).

9. Фичино, М. Коментар върху Платоновия "Пир", за любовта. София, ГАЛ - ИКО, 1992.
  10. Аврелий Августин. За природата на доброто. За благодатта и свободата на волята. София, ЕТ "София Ангелова", 1992.
  11. Фредегизий от Тур. За нищото и мрака. (В: Средновековни философи, 129 - 134).
  12. Бонавентура. Четвъртото теологическо слево: "Един е вашият учител - Христос", Пак там, 388 - 399.
  13. Сигер от Брабант. Въпроси за разумната душа, Пак там, 447 - 474.
  14. Документът по осъждането на авероистите на 7 март 1277 г., Пак там, 475 - 496.
  15. Николай от Куза. За скрития Бог. Архив за средновековна философия и култура, св. 1, 1994, 155 - 160.
  16. Джовани Пико делла Мирандола. За съществуващото и единното. София, Семинар 333, 1994.
  17. Тома от Аквино. Доказателства за съществуването на Бога. София, Семинар 333, 1995.
  18. Лоренцо Вала. За свободното произволение. София, Семинар 333, 1995.
  19. Адсон от Монтие-ан-Дер. Книга за Антхриста. Архив за средновековна философия и култура, св. 2, 1995, 52 - 59.
  20. Хилдеберт от Лаварден. За невъзмутимостта на духа, Пак там, 89 - 95.
  21. Тома от Аквино. За човека (S. th., pars I, q. 75 - 77; 79; 90 - 92; 94; 97 - 99; 101 - 102). София, ЛИК, 1995.
  22. Майстер Екхарт. Парижки въпроси: Съчинение в три части /пролог/. (В: Екхарт, М., Проповеди и трактати. София, Университетско издателство, 1995).
  23. Аноним. Въпрос за това, дали Бог е можел да създаде света отвеки. Архив за средновековна философия и култура, св. 5, 1998, 118 - 120.
  24. Одон Ригалдус. За заблужденията относно траенето на произлезлите от Бога неща, Пак там, 121 - 127.
  25. Боеций от Дакия. За висшето благо. Архив за средновековна философия и култура, св. 7, 2001.
- В. От немски
1. Жилсон, Е., Бьонер, Ф. Християнската философия от нейните начала до Николай от Куза. София, Университетско издателство, 1994 /с Георги Каприев/.
  2. Екхарт, М. Проповеди и трактати. София, Университетско издателство, 1995.
- Г. От руски
1. Лосев, А. Из "Музиката като предмет на логиката". (В: Идеята за времето: Антология, София, Наука и изкуство, 1985, с. 413 - 433 /със Здравко Попов/).